

Muurkapelletje Veergrep

Albert De Graeve, die de zaak aankaartte bij de Gentse Dienst Monumentenzorg (zie ‘Lezers’, GT 2018 nr. 6), vernam van Tamara Rogiest van die Dienst dat het kapelletje aan de Veergrep hersteld werd.

Hotels: particulier of publiek

Een lezer heeft problemen met de verwarrende term hotel waarmee sommige grote 18de-eeuwse of nog oudere herenwoningen in Vlaamse en Franse steden nu nog worden aangeduid. In Gent heb je bv. het somptueuze Hotel d’Hane-Steenhuysse in de Veldstraat. Dat was een ‘hôtel particulier’ waarin enkel de gasten van de bewoners terecht konden bij de eigenaars die er ook woonden. Dit in tegenstelling tot het pas later (19de-eeuw) opgekomen ‘hôtel publique’, het hotel in de huidige betekenis. In het Frans werd hôtel ook een aanduiding voor grote officiële gebouwen: hôtel de ville, hôtel de la Poste. Ons lijkt dat zonderling omdat die grote huizen nooit gefunctioneerd hebben als hotel, althans niet in de betekenis die wij kennen.

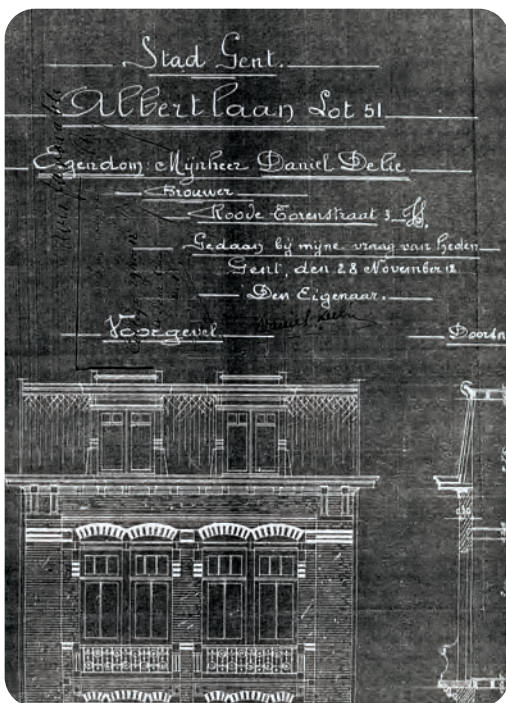
Maar zo zonderling is dat niet. Het woord hôtel, hostel, is ontleend aan het Latijnse begrip domus hospitalis: huis om gasten (hospes) in te ontvangen en te logeren. In het middeleeuwse Gent werd dat ‘spitaal’, bv. het Sint-Annaspitaal aan de Spitaalpoort bij Sint-Amandsberg, nu enkel nog gekend van de Spitaalpoortstraat. Dergelijke instellingen waren typisch aan een stadspoort gelegen, wat meteen de eerste en de belangrijkste functie verraadt: onderdak bieden aan reizigers die niet over een eigen netwerk in de bezochte stad beschikten en niet terecht konden bij familie of relaties. Hetzelfde woord ligt aan de basis van hospitium en hospice: opvanghuis voor behoeftigen. Pas in de jaren 1700-1800 begon men een onderscheid te maken tussen hospitaal en hospitium, hôpital et hospice. In hospitalen werden de in die tijd nog schaarse en meestal inefficiënte medische mogelijkheden toegepast op zieken. Zij zouden evolueren tot onze ziekenhuizen. Hospice, naam waarmee de tweede categorie aangeduid werd, is nu hier en daar nog gekend als aanduiding voor ‘ouderlingengesticht’, maar die term is sinds lang in onbruik geraakt. Nu heeft men RVTs (Rust- en VerzorgingsTehuizen) en Woonzorgcentra of gewoon Rusthuizen.

De laatmiddeleeuwse voorlopers van particuliere hotels werden, helemaal in dezelfde zin, als herberg aangeduid: gebouw om gasten in te ‘bergen’. Zo had je in de jaren 1300-1400 aan het Gouden Leeuwpleintje de ‘Herberghe den Osse enden Esele’ van wijnkoopman Heinric van Leyns, wiens boekenbezit in GT 2016 nr. 6 beschreven werd. Dergelijke herbergen waren de grote stenen huizen van kooplui en makelaars. De eigenaars werden – voor historici verwarrend – weleens herbergiers genoemd. Ze herbergden er echter enkel hun zakenrelaties uit andere steden of landen. Dit voor zover die, zoals in een havenstad als Brugge, niet terecht konden in een ‘opvanghuis’ gesticht en gefinancierd door hun eigen ‘natie’, door mensen in dezelfde stad of streek geboren (Latijn nascere). Zo had je bv. de Genuese natie, de natie van de Oosterlingen. Die verenigingen werden soms ook loge genoemd, bv. de Florentijnse Loge. Velen bezaten een eigen natiehuis (L.D.).

Van Laemmlé's Theatre (1913) tot Fewa restaurant en tapasbar (2019)

Eric Dekeyser geeft een interessante aanvulling bij het artikel van Guido Deseijn over Laemmlé's Theatre in Gent (GT 2019 nr. 3, p. 198-202). Dit was

gevestigd in een gebouw ontworpen door zijn grootvader Leon De Keyser (1879-1946). Het betreft een nieuwbouw uit 1912, nu Koningin Maria Hendrikaplein 10, destijds Albertlaan 96 (lot 51) op stadgrond. Pas in 1930 is dit deel van de Albertlaan Koningin Maria Hendrikaplein geworden. De bouwaanvraag (afb. 1), volgens plannen van Leon De Keyser, werd ingediend op 28 november 1912 door Daniel Delie, brouwer uit de Rode Torenstraat 3 Gent. Zijn brouwerij droeg de naam Brasserie G. Maenhout (D. Delie-Maenhout), 5 rue de la Tour Rouge, tél. 2119. De goedkeuring kwam er al op 16 december 1912. Het Hotel-Restaurant Continental telde twaalf

Afb. 1 (collectie E. Dekeyser).

Afb. 2 (collectie E. Dekeyser).

kamers en bestaat uit vier bouwlagen onder een mansardedak.

Van in het begin was het de bedoeling in het gebouw tegenover het nieuwe station een hotel onder te brengen. De eerste hotelhouder, die er ook woonde, was vermoedelijk A. Delvoye. Van 1914 tot 1929 werd het hotel uitgebaat door Gustaaf Van Renterghem. Vanaf 1930 was het echtpaar Marcel Buysse-Santens er hotelhouder. Marcel Buysse (1889-1939) was gewezen profwielrenner en een beroemdheid. Hij werd wel eens 'De Leeuw van Vlaanderen' genoemd. Zijn doorbraak kwam in 1912 met een vierde plaats in de Ronde van Frankrijk. Het jaar nadien won Buysse zes ritten, maar verloor de Tour door een vorkbreuk op de Esterel in de rit naar Grenoble. Volgden nog andere

mooie overwinningen. In de sportkolommen van enkele kranten mocht Marcel gratis reclame maken voor zijn Gentse hotel-restaurant (afb. 2).

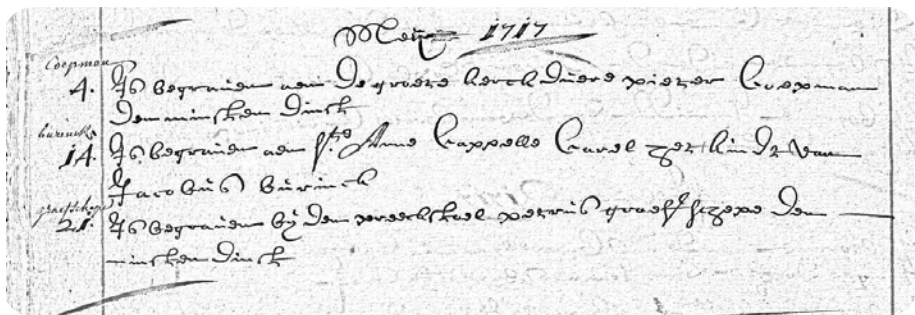
In 1937 werden onder leiding van Leon De Keyser nog veranderingswerken uitgevoerd aan het gebouw. Na de dood van Marcel Buysse in 1939 zette zijn weduwe de zaak verder en veranderde ze de naam van het hotel in Avia (mogelijk in 1956). Vanaf 1974 werd het café The Royal Oak en sedert 2006, nadat de gevel werd opgefrist, heette de zaak The Castle en was eigenlijk het restaurant van het gelijknamige hotel ernaast: Hotel-Restaurant Castel. Begin 2009 openden Peter Geeraerts en Brigitte Lenssens er het streekbierencafé Castel waar ook gerechten te verkrijgen waren. Anno 2019 is restaurant en tapasbar Fewa er gevestigd, mogelijk nog steeds in relatie met Castel.

Begraven in de Sint-Niklaaskerk (1717)

Na lectuur van 'Waarom begraven en hoe' (GT 2019 nr. 3) dook Michel Dobbelaere in notities over de overlidensregisters van de Sint-Niklaaskerk in Gent van het jaar 1717. Men kan daarin lezen waar men toen in de kerk

begroef en over wat soort begrafenisdienst het ging: gewone (minste), middelbare, eerste klasse of hoogste dienst. Het waren dus niet alleen ‘rijke stinkers’ die daar terecht kwamen. Gidsen geven graag de (acceptabele) uitleg van die uitdrukking: door het veelvuldig openleggen van de kerkvloer voor alsmaar nieuwe lijken, kon het in de kerken nogal stinken. En het waren nu eenmaal meest lijken van de rijkere die daarvoor verantwoordelijk waren.

Michel trof er gegevens aan die er op wijzen dat in die tijd heel wat niet zo rijke personen in de kerk zelf begraven werden. Van 1713 tot ca. 1718 waren de notities uitzonderlijk niet in het Latijn, maar in het Vlaams gesteld. In een voorbeeld daarvan (afb. 3) lezen we (zij het met enige moeite):

Afb. 3 Van 1713 tot ca. 1718 waren de notities uitzonderlijk niet in het Latijn, maar in het Vlaams gesteld. In een voorbeeld daarvan (afb. 3) lezen we (zij het met enige moeite):

Mey 1717

Coopman 4 (mei). Is begraven aen de groote kerckduere Pieter Coopman den minsten dienst
 Burinck 14 (mei). Is begraven aen Ste Anna Capelle Carel het kindt van Jacobus Burinck
 Graefschep 28 (mei). Is begraven bij den preekstoel Petrus Graefschep den minsten dienst.

Gent op het Zuidpoolcontinent

Herbert De Vleeschouwer meldt ons dat er op Google maps aan de Zuidpool een piepklein (6 op 3 km.) Ghent Island (Genteiland) te vinden is. Een erfenis van de Zuidpoolreiziger de Gerlache. Het is een onderdeel van de Palmer archipel en ligt tussen het Anwerpen- en het Brabanteiland. Je vindt het ook via Wikipedia. Mag dus toegevoegd aan het lijstje in het artikelje ‘Gent buiten Gent’ dat verscheen in GT 2013, jg. 42, p. 539-552.

Militair domein De Sterre

In het kader van gezondheid en welzijn op het werk, is UGent (Bart Christiaens, preventieadviseur) op zoek naar gegevens over de historiek van het domein de Sterre en de mogelijkheid of daar ooit chemicaliën werden ge-

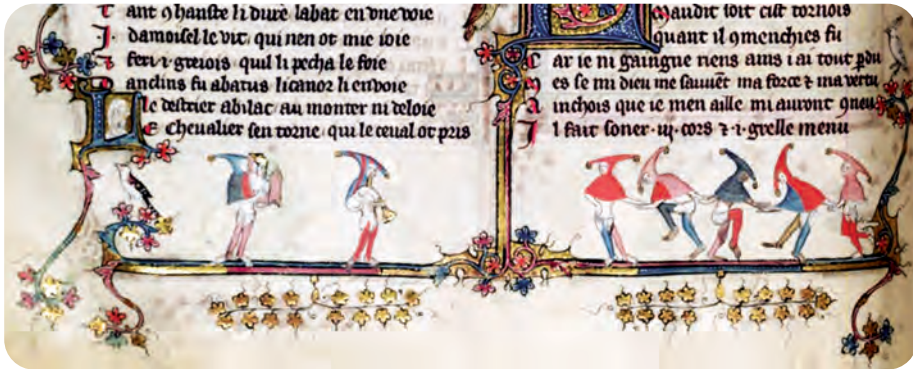
stockeerd. Voorheen was dat een militair domein. Werden er wapens gestockeerd? Klopt het dat er een gaskamer werd geïnstalleerd door de Duitsers tijdens WO-1? Zo ja, welke stof werd gebruikt voor het vergassen?

Hierop kan alvast geantwoord worden dat er op het domein een militaire diergeneeskundige dienst gevestigd was, die meer dan waarschijnlijk beschikte over een gasinstallatie voor de behandeling van paardenschurft. Dat was zonder meer de ergste en moeilijkst te behandelen infectieuze aandoening waaronder de toen nog zeer talrijke legerpaarden verschrikkelijk te lijden hadden. Tussen haakjes: die dieren werden toen niet meer gebruikt in de eigenlijke strijd, maar voor het ter plaatse brengen en afvoeren van geschut en voor de bevoorrading. In gaskamers werd zwavelpoeder door verwarmen in gasvorm gebracht. De therapeutische resultaten waren niet denderend. De locatie van het paardenhospitaal aan de Sterre staat aangegeven op een kaartje in het artikel van Van Aerde over het militaire verleden van het domein, verschenen in dit tijdschrift (GT 1986, p. 253) aan de De Pintelaan, noordelijk van de nog bestaande schietstand.

Metselaarshuis

Herbert De Vleeschouwer wijst er op dat de zuilen van Hercules niet in Spanje te vinden zijn, zoals vermeld in GT nr. 4-5, maar in Marokko en Gibraltar. Een alternatieve zuidelijke zuil is Ceuta, een (wel) Spaanse enclave in Marokko. Hij voegt er nog een paar inlichtingen aan toe. De moreske dansers kan je bekijken en beluisteren in een modernere versie op youtube 'beltane morris dansers'. De oorsprong is Moors-Spaans met ook wat Franse en Engelse inbreng van zowel doedelzak als tambour(ijn). Veel meer daarover in het boek *History and the Morris Dance* van John Cutting (Dance Books, UK, 2005). Er kan ook verwezen worden naar de dansersbeelden van München (Erasmus Grasser) en naar het Goldenes Dachl (gouden dakje) van Innsbruck. Onze correspondent suggereert misschien eens een morrisdans festival te organiseren in Gent.

Op afb. 4 een vroege illustratie van een voorloper (?) van de Morris/Mouresco dans in de geïllustreerde kantlijn van 'The Romance of Alexander' van 18 april 1344 (Bodleian Libraries, Oxford University). Straf hoe de beelden van De Buck op de oude miniaturen lijken! De illustratie is gedateerd in het boek, wat op zich al uitzonderlijk is. Dat plaatst het werk in de tijd van Lodewijk (II) van Nevers. Het boek bevat kwatrijnen in het Picardisch Frans zoals het toen aan het Vlaamse hof gesproken en geschreven werd. John Cutting vermoedt dat het in Brugge samengesteld werd.

Afb. 4

Seske(n)s

Nicole Verhooesele vroeg zich af wat de ‘seskens’ betekenen. Ze trof dit woord aan in een document uit 1727: ‘overleden aan de seskens’. Redactielid LD wist dat dit woord in de jaren zestig nog gebruikt werd door oudere Gentenaars om stuipen aan te duiden: een laat stadium van de vreselijke ‘ziekte van de jonge honden’ (‘hondenplaag’, meer exact ‘ziekte van Carré’) waartegen toen nog onvoldoende gevaccineerd werd. In het Gents Woordenboek staat er enkel Sint-Cornelisziekte bij aangegeven, wat ons niet veel wijzer maakt. Frans Debrabandere is heel wat duidelijker in zijn *Oost-Vlaams en Zeeuws-Vlaams Etymologisch Woordenboek* (2005, Veen, Amsterdam, p. 84). De Franse term ‘accès d’épilepsie’ (epilepsie aanval) werd volksetymologisch vervormd tot excessen en vervolgens afgekort tot cessen of seskens. Alfons De Cock weet er heel wat over te vertellen in zijn *Volksgeneeskunde in Vlaanderen* (1891, Vuylsteke, Gent, p. 93-112). Onze vraag is nu: wordt de termen ‘seskes, cessen, d’ekcessen, nog gebruikt in Gent? Of: wie heeft er nog weet van?

Foutieve sterfdatum

Erik Dekeyser vond een klein foutje in GT 2019, 48e jg. nr. 2, p. 87 in deel 1 van de reeks over Charles Van Rysselberghe. ‘Nadat Emma Housmans overleed op 11 januari 1899...’ Moet zijn 16 april 1899.